

ЛЕВЪ ТОЛСТОЙ

УНИЩОЖЕНИЕТО НА АДА И ВЪЗРОЖДЕНИЕТО МУ

(Легенда)

Добротата разрешава
всички противоречия

№ 166

3 лева

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
„ВЪЗРАЖДАНЕ“
СОФИЯ

ACT OF CONGRESS
APPROVED FEBRUARY 22, 1875

Copyrighted by
J. B. LIPPINCOTT & CO.
PHILADELPHIA, PA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

ЛЕВЪ ТОЛСТОЙ

УНИЩОЖАВАНЕТО НА АДА И ВЪЗОбНОВЯВАНЕТО МУ

(Легенда)

Добротата разрешава
всички противоречия

№ 166

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО
„ ВЪЗРАЖДАНЕ “
СОФИЯ

1870

THE NATIONAL ARCHIVES
COLLECTIONS

(continued)

1870

1870

THE NATIONAL ARCHIVES
COLLECTIONS

Унищожаването на ада и възобновяването му

(Легенда)

Това било въ онова време, когато Христосъ откривалъ на хората своето учение.

Учението на Христа било толкова ясно и тъй леко било за следване, и тъй очевидно избавяло хората отъ злото, щото не могло да не бжде възприемано, и нищо не задържало разпространението му.

Тарторътъ, бащата и повелителътъ на всички дяволи, билъ разтревоженъ. Той ясно виждалъ, че неговата властъ надъ хората ще се свърши завинаги, ако само Христосъ не се откаже отъ своитѣ проповѣди. Той билъ разтревоженъ, но не се отчайвалъ и подстрекавалъ покорнитѣ му фарисеи и книжници, колкото се може по-силно да оскърбятъ и мжчатъ Христа, а неговитѣ ученици съветвалъ да бѣгатъ и го оставятъ самъ. Тарторътъ се надявалъ, че осжждането на позорна смъртъ, поруганието, оставянето отъ ученицитѣ му и, най-после, самитѣ страдания и смъртъта ще направятъ,

щото Христосъ да се отрече отъ учението си. А отричането ще унищожи силата на учението.

Това се решавало на кръста. И когато Христосъ извикалъ: „Боже мой, Боже мой, защо си ме оставилъ!“ Тарторътъ се зарадвалъ. Той взелъ приготвенитѣ за Христа окови и, като ги сложилъ на краката си, мжчелъ се да ги нагласи така, че да не могатъ да се разтворятъ, когато бждатъ сложени на Христа.

Но изведнажъ на кръста се чули думитѣ: „Отче, прости имъ, защото не знаятъ какво правятъ“. А следъ това Христосъ извикалъ: „свърши се!“ и издъхналъ.

Тарторътъ разбралъ, че за него пропаднало всичко. Той поискалъ да махне отъ краката си оковитѣ и да бѣга, но не могълъ да се помѣсти. Оковитѣ се заключили и спѣвали краката му. Той поискалъ да се издигне съ крилата си, но не могълъ да ги разпери. И Тарторътъ видѣлъ, какъ Христосъ въ свѣтло сияние се спрѣлъ предъ вратата на ада, какъ грѣшницитѣ отъ Адама до Юда излѣзли отъ ада, какъ се разбѣгали всички дяволи, какъ стениѣ на ада беззвучно се разпадали по четиритѣ страни. Той повече не можалъ да понесе това и, като заскимтѣлъ продължително, провалилъ се презъ пукнатия подъ въ произподнята.

II.

Минали стъ години, двесте, триста. Тарторътъ не броялъ времето. Около него било черенъ мракъ и смрътва тишина. Той лежалъ неподвижно и се

стараелъ да не мисли за това, което е било, но при все това пакъ мислилъ и безсилно ненавиждалъ виновника на своята гибель.

Но изведнажъ, — той не помнѣлъ и не знаелъ, колко стотини години минали отъ тогава, — той чулъ надъ себе си звукове, прилични да сж отъ тропане съ крака, отъ стонове, викове и скърцане съ жби.

Тарторътъ издигналъ глава и захваналъ да се прислушва.

Че адътъ могълъ да се възобнови следъ победата на Христа, това Тарторътъ не могълъ да вѣрва, а тропотитѣ, стоноветѣ, виковетѣ и скърцанията съ жби ставали все по-ясни.

Тарторътъ се надигналъ, подгъналъ подъ себе си мѣхнатитѣ, съ копита крака (оковитѣ, за негово очудване, сами паднали отъ тѣхъ) и, заудрялъ съ свободно разперени крила, засвирилъ позивния знакъ, съ който по-рано повиквалъ при себе си своитѣ слуги и помощници.

Не успѣлъ още да си поеме дѣха, и надъ главата му се отворила дупка, блѣсналъ червенъ огънь, и тѣлпа дяволи, боричкайки се единъ други, се исипали изъ дупката въ преизподнята и, като врани около мърша, прѣснали се около Тартора.

Дяволитѣ били голѣми и малки, дебели и мършави, съ дълги и съ кжси опашки и съ остри, прави и криви рога.

Единъ отъ дяволитѣ, съ наметната върху рамена пелерина, цѣлъ голъ и лѣскаво-черенъ съ

обло, голобрадо лице и голѣмъ увисналь коремъ, седѣль клекналь предъ самия Тартора и въртѣль и блещѣль огненитѣ си очи, непрестанно се усмихвалъ и равномѣрно махалъ насамъ-нататѣкъ дългата си тънка опашка.

III.

— Какво значи този шумъ? — казалъ Тарторътъ, като посочилъ нагоре. — Какво има тамъ?

— Все това, което винаги, — отговорилъ лъскаво-черниятъ дяволъ съ пелерината.

— Че нима има грѣшници? — попиталъ Тарторътъ.

— Много, — отговорилъ лъскавиятъ.

— Ами учението на тогова, когото не искамъ да назова? — попиталъ Тарторътъ.

Дяволътъ съ пелерината се озѣбилъ така, че му се видѣли всичкитѣ зѣби, и отъ всички дяволи се чуло сдържано засмиване.

— Това учение не ни пречи. Тѣ не вѣрватъ въ него, — казалъ дяволътъ съ пелерината.

— Но това учение явно ги спасява отъ насъ, пѣкъ и той нали го засвидетелствува съ смъртъта си? — казалъ Тарторътъ.

— Азъ го измѣнихъ — казалъ дяволътъ съ пелерината, като тупалъ бързо съ опашката си по пода.

— Какъ си го измѣнилъ?

— Така го измѣнихъ, че хората вѣрватъ не въ неговото учение, а въ моето, което тѣ наричатъ съ неговото име.

— Какъ си направилъ това? — попиталъ Тарторътъ.

— Това стана отъ само себе си, азъ само помагахъ.

— Разкажи накратко, — казалъ Тарторътъ.

Дяволътъ съ пелерината помълчалъ съ наведена глава, като да размислялъ, безъ да бърза, и после захваналъ да разказва:

— Когато се случи това страшно дѣло, че адътъ бѣше разрушенъ и нашиятъ баща и повелителъ се отдалечи отъ насъ, азъ отидохъ тамъ, дето се проповѣдваше това учение, което едва не ни погуби. Мене ми се искаше да видя, какъ живѣятъ хората, които го изпълняватъ. И азъ видѣхъ, че хората, които живѣеха по това учение, бѣха съвършено щастливи и недостѣпни за насъ. Тѣ не се сърдѣха единъ на други, не се предаваха на женската красота и или не се женѣха, или, ако се оженваха, имаха една жена; нѣмаха и имущества; всичко считаха общо, не се защитаваха отъ нападателитѣ и отвъръшаха на злото съ добро. И живота имъ бѣше така добъръ, щото другитѣ хора все повече и повече отиваха къмъ тѣхъ. Като видѣхъ това, азъ помислихъ, че всичко е пропаднало и искахъ вече да се махвамъ отъ тамъ. Но се случи нѣщо, твърде нищожно само по себе си, но то ми се стори, че заслужава внимание, и азъ оста-

нахъ. Случи се това, че между тѣзи хора едни считаха, че трѣбва всички да бждатъ обрѣзвани и да не ядатъ жертви, а други считаха, че това е ненуждно и че може и да не се обрѣзватъ и да се яде всичко. И азъ захванахъ да внушавамъ и на еднитѣ и на другитѣ, че това разногласие е твърде важно и че нито еднитѣ, нито другитѣ не трѣбва да отстѣпятъ, тѣй като работата се отнася до служенето на Бога. И тѣ ми повѣрваха, и препирнитѣ се ожесточиха. И еднитѣ и другитѣ захванаха да се сърдятъ единъ на другъ, и тогава азъ захванахъ да внушавамъ и на еднитѣ и на другитѣ, че тѣ могатъ да доказватъ истинността на своето учение съ чудеса. Колкото и очевидно да бѣше, че чудесата не могатъ да доказватъ истинността на учението, на тѣхъ толкова имъ се искаше да бждатъ прави, че тѣ ми повѣрваха, и азъ имъ устроихъ чудеса. Това бѣше лесно. Тѣ вѣрваха на всичко, което потвърждаваше желанието имъ сами да бждатъ въ истината.

Едни казваха, че върху тѣхъ сж слѣзли огнени езици, други говорѣха, че тѣ видѣли самия умрѣлъ учителъ и много други нѣща. Тѣ измисляха такива нѣща, които никога не сж били, и лъжеха въ името на тогова, който насъ наричаше лъжци, не по-лошо отъ насъ, безъ да забелѣзватъ сами това. Еднитѣ казваха на другитѣ: вашитѣ чудеса не сж истински. А другитѣ казваха на първитѣ: не, вашитѣ не сж истински, а нашитѣ сж истински.

Работата вървѣше добре, но азъ се бояхъ, да не би тѣ да видятъ твърде очевидната измама и

измислихъ „църквата“. И когато тѣ повѣрваха въ църквата, азъ се успокоихъ: азъ разбрахъ, че ний сме спасени, и адтъ е възобновенъ.

— Какво е това църква? — строго попиталъ Тарторътъ, който не искалъ да вѣрва, че слугитѣ му могатъ да бждатъ по умни отъ него.

— А че църква е това, че когато хората лъжатъ и чувствуватъ, че не имъ вѣрватъ, тѣ винаги се опиратъ на Бога и казватъ: *„Ей Богу, това, което казвамъ, е истина“* — това именно е църква, но съ тази особеностъ, че хората, които сж признали себе си за църква, се увѣрватъ, че тѣ не могатъ да се заблуждаватъ, и за това, каквато и глупостъ да кажатъ, не могатъ да се откажатъ вече отъ нея. А църква става така: хората увѣрватъ себе си и другитѣ, че тѣхниятъ учителъ, Богъ, за да се избѣгне това, щото откритиятъ отъ него законъ на хората да не бжде лъжливо претълкуванъ, избралъ особени хора, които само тѣ, или онѣзи, на които тѣ дадатъ власть, могатъ правилно да тълкуватъ Неговото учение. Така че хората, които се наричатъ църква, считатъ, че тѣ сж въ истината не защото онова, което тѣ проповѣдватъ, е истина, а защото тѣ считатъ себе си за еднички законни приемници на ученицитѣ, на ученицитѣ, на ученицитѣ чакъ до ученицитѣ на самия учителъ — на Бога. Макаръ и този начинъ да е неудобенъ, както и при чудесата, защото хората едновременно могатъ да утвърждаватъ всѣки за себе си, че сж членове на едната истинска църква (което винаги

и бива), но ползата отъ този начинъ е тази, че щомъ веднажъ хората сж казали за себе си, че тѣ сж църква, и върху това утвърждение сж построили учението си, то тѣ вече не могатъ да се отрекатъ отъ това, което сж казали, колкото и глупаво и да е казаното и каквото и да говорятъ другитѣ.

— Но защо църквата е претълкувала учението въ наша полза? — запиталъ Тарторътъ.

— А че направиха тѣ това, — продължилъ дяволътъ съ пелерината — защото, като признаха себе си за еднички тълкуватели на Божия законъ и убедиха въ това другитѣ, тѣзи хора станаха висши решители въ сждбата на хората и затова получиха висша власть надъ тѣхъ. А като получиха тази власть, тѣ, естествено, се възгордѣха и развратиха, а съ това пъкъ възбудиха противъ себе си негодуването и умразата на хората. А тѣ, за борба противъ своитѣ врагове, като нѣматъ друго оржие освенъ насилието, захванаха да гонятъ, да наказватъ, да горятъ всички, които не признаваха тѣхната власть. Така че тѣ съ самото си положение бѣха поставени въ необходимостъ да преиначатъ учението така, щото то да оправдава тѣхния лошъ животъ и жестокоститѣ, които тѣ употребяватъ противъ враговетѣ си. Тѣ така и направиха.

IV.

— Но нали учението бѣше толкова просто и ясно, — казалъ Тарторътъ, безъ да желае все още да вѣрва, щото слугитѣ му да сж сторили това, за

което той не се достъщаль — че не можеше да се претълкува. „Постжпвай съ другитѣ така, както искашъ съ тебе да постжпятъ“ — това какъ може да се претълкува?

— За това тѣ, по моя съветъ, употрѣбяхаха разни начини, — казалъ дяволътъ съ пелерината. — Хората си иматъ една приказка, какъ единъ добъръ магйосникъ като искалъ да спаси човѣка отъ злото, превръща го въ житено зърно и какъ злиятъ магйосникъ, като се обърналъ на петелъ, искалъ да клъвне това зърно; но добриятъ магйосникъ изсипалъ върху зърното една мѣра други житни зърна. И злиятъ магйосникъ не могълъ да изкълве всички зърна и не могълъ да намѣри онова зърно, което му трѣбвало. Сжщото направиха и тѣ, по моя съветъ, съ учението на Тогова, който учеше, че всичкиятъ законъ е въ това: да правишъ другиму това, което искашъ тебе да правятъ; тѣ признаха за свещено изложение на закона Божи 49 книги и въ тѣзи книги признаха всѣка дума за произведение на Бога, на Светия Духъ. Тѣ изсипаха върху простата разбрана истина такава купчина лъжливи свещени истини, че стана невъзможно нито да се приематъ всички, нито да се намѣри между тѣхъ тази, която е нужна за хората. Това е тѣхниятъ пръвъ начинъ. А вториятъ начинъ, който тѣ сж употрѣбявали съ успѣхъ повече отъ хиляда години, се състои въ това, че тѣ просто убиватъ, изгарятъ всички, които искатъ да откриятъ истината. Сега този начинъ излиза отъ упо-

трѣбление, но тѣ не го изоставятъ и макаръ да не горятъ хората, които се опитватъ да откриятъ истината, но така ги клезетятъ, така имъ отравятъ живота, че само твърде малцина се решаватъ да ги изобличаватъ. Това е вториятъ начинъ. А третиятъ начинъ е въ това, че като признаватъ себе си църква, следователно непогрѣшими, тѣ направо учатъ, когато това имъ е нужно, тъкмо противното на това, което е казано въ писанията, като предоставятъ на ученицитѣ си сами да се избавятъ, както умѣятъ, отъ тѣзи противоречия. Така, напримеръ, казано е въ Писанието: единъ е вашиятъ учителъ Христосъ, и никого на земята не наричайте отецъ, защото единъ е вашиятъ Отецъ, който е на небесата. И не се наричайте наставници, защото единъ е вашиятъ наставникъ — Христосъ. А тѣ казватъ: еднички ний сме отци и наставници на хората. Или казано е: ако искашъ да се молишъ, то се моли насаме скритомъ и Богъ ще те чуе; а тѣ учатъ, че трѣбва да се молимъ въ храмове всички заедно съ пѣсни и музика. Или е казано въ Писанието: не се кълнете никакъ, а тѣ учатъ, че трѣбва да се кълнемъ въ непрекословно покорство на властитѣ, каквото и да искатъ тѣзи власти. Или е казано: не убивай; а тѣ учатъ, че може и трѣбва да се убива въ време на война и чрезъ сждъ. Или още е казано: моето учение е духъ и животъ, хранете се съ него, като съ хлѣбъ; а тѣ учатъ, че ако се сложатъ парчета хлѣбъ въ вино и се изрекатъ надъ тѣзи парчета известни

думи, то хлѣбътъ става тѣло, а виното кръвъ, и че е твърде полезно да се яде този хлѣбъ и да се пие това вино за спасението на душата, — завършилъ дяволътъ съ пелерината, съ облещени очи и съ усмивка до уши.

— Това е много добре, — казалъ Тарторътъ и се засмѣлъ. И всички дяволи се изсмѣли високо.

V.

— Нима у васъ е по старому: блудници грабители, убийци? — попиталъ весело вече тарторътъ. Дяволитѣ, сжщо развеселени, заприказвали всички отведнѣжъ, за да се изкажатъ предъ тартора.

— Не по старому, а повече отъ тогава — викалъ единъ.

— Блуднитѣ не се събиратъ въ предишнитѣ помещения, — скимтѣлъ други.

— Сегашнитѣ грабители сж по-зли отъ предишнитѣ, — викалъ трети.

— Не можемъ да приготвимъ огънь за убийцитѣ, — рекълъ четвърти.

— Не приказвайте всички изведнѣжъ, а нека отговаря този, когото питамъ. Който завежда блудството да излѣзе и разкаже, какъ прави това съ ученицитѣ на тогава, който запрети да се промѣнятъ женитѣ и каза, че не трѣбва да се гледа на жената съ похоть. Кой завежда блудството?

— Азъ, — отговорилъ припѣлзявайки на заднитѣ си коленца къмъ Тартора женоподобенъ чер-

веночеръ дяволъ, съ лице затлъстѣло и увиснала кожа, съ слюнкави уста, непрекъснато предъвкаци.

Този дяволъ излѣзълъ изъ реда на другитѣ, клекналъ, навелъ на страни глава и като проврѣлъ между краката си опашката си съ китчица на върха, захваналъ да я маха и да говори, като че пѣе така:

— Вършимъ ний това и по стария начинъ, употрѣбенъ отъ тебе, нашиятъ отецъ и повелителъ, още въ рая, и е предалъ въ наша власть цѣлия човѣшки родъ, който и по новия църковенъ начинъ. По новия църковенъ начинъ ний правимъ така: увѣрряваме хората, че истинскиятъ бракъ се състои не въ това, въ което той наистина се състои — въ съединение на мъжа съ жената, а въ това, щото да се премѣнятъ въ най-добри дрехи, да отидатъ въ голѣмо, устроено за това здание, и тамъ, надѣнали на глави особени, приготвени за това, шапки, подъ звуцитѣ на разни пѣсни да обиколятъ три пжти около масата. Ний внушаваме на хората, че само този бракъ е истински. И хората, увѣрили се въ това, естествено считатъ, че всѣко съединение на мъжа съ жената вънъ отъ тѣзи условия е просто, съ нищо не завръзващо ги удоволствие или удовлетворение на хигиеническата потрѣбность, и затова безъ стѣснение се предаватъ на това удоволствие.

Женоподобниятъ дяволъ навелъ месестата си глава на другата страна и помълчалъ, като че чакалъ действието на думитѣ му върху Тартора.

Тарторътъ кимналь съ глава въ знакъ на одобрение, и женоподобниятъ дяволъ продължаваль така:

— Съ този начинъ, безъ да оставяме и стария употребень въ рая, начинъ на запрещения плодъ и любопитството, — съ това дяволътъ искаль да поласкае Тартора си — ний достигаме най-добри успѣхи. Като си въображаватъ, че тѣ могатъ да си устроятъ честенъ църковенъ бракъ и следъ съединяване съ много жени, хората промѣняватъ сто-тици жени и така привикватъ къмъ безпѣтство, че правятъ сжщото и следъ църковния бракъ. А ако нѣкакъ имъ се покажатъ стѣснителни известни изисквания, свързани съ този църковенъ бракъ, то тѣ устройватъ така, че се извършва второ обикаляне около масата, а първото се счита за недействително.

Женоподобниятъ дяволъ замлъкналь и, като изтриль съ края на опашката си слюнцитѣ, които пълнѣли устата му, навель глава на другата страна и се вгледалъ въ Тартора.

VI.

— Просто и добро, — казалъ Тарторътъ. — Одобрявамъ. Кой завежда грабителитѣ?

— Азъ, — отговориль, излизайки единъ едъръ дяволъ съ голѣми криви рога, съ мустаки, завити нагоре, и съ огромни криво турени лапи.

Този дяволъ изпълзълъ, както и по-първитѣ, напредъ и оправяйки по военному мустакитѣ си съ дветѣ ржце, очаквалъ въпроса.

— Онзи, който разруши ада, — казалъ Тарторътъ, — учеше хората да живѣятъ като птицитѣ небесни, и заповѣдаше да даватъ на просящия и на който иска да вземе ризата, да му дадатъ и горнята дреха, и казваше, че за да се спасятъ, трѣбва да раздадатъ имението си. Какъ така вѣличате вий въ грабежъ хората, които сж слушали това?

— Че ний правимъ това, — казалъ дяволътъ съ мустакитѣ, величествено пжчейки глава назадъ, — сжщо така, както правѣше това нашиятъ баща и повелителъ при избирането Саула за царь. Сжщо така както бѣше внушено тогава, ний внушаваме на хората, че намѣсто тѣ да престанатъ да се грабятъ единъ други, по-добре е да позволятъ единъ човѣкъ да ги граби, като му дадатъ пълна власть надъ себе си. Новото въ нашия начинъ е това, че за утвърдяване правата на този единъ човѣкъ да граби, ний въвеждаме този човѣкъ въ храма, слагаме на главата му особена шапка, туряме го на високо кресло, даваме му въ ржце прѣчка и топка, мажемъ го съ зехтинъ и въ името на Бога и неговия синъ провъзгласяваме този намазанъ съ масло човѣкъ за свещенъ. Така че грабежа, правенъ отъ този човѣкъ, считащъ се за свещенъ, не може вече съ нищо да бжде ограниченъ. И тѣзи свещени лица, и тѣхнитѣ помощници, и помощницитѣ на

помощниците — всички непрекъснато, спокойно и безопасно грабятъ народа. При това обикновено установяватъ такива закони и такъвъ редъ, при които, даже и безъ помазване, празното малцинство може винаги да граби трудящето се мнозинство безнаказано. Така че въ последно време въ нѣкои държави грабежа си продължава и безъ помазници. Както вижда нашиятъ баша и повелителъ, въ сжщностъ способътъ, който ние употребяваме, е старъ способъ. Новото въ него е само това, че ние направихме този способъ по-общъ, по-скритъ, по-разпространенъ по пространство и време и по-траенъ. Ние го направихме по общъ съ това, че хората по-рано се подчиняваха по своя воля на онзи, когото избираха, а ние направихме тъй, че тѣ сега съвсемъ независимо отъ своето желание се подчиняватъ не на тѣзи, които избиратъ, а на когото попадне. По-скритъ направихме този способъ съ това, че сега вече ограбванитѣ, поради устройството на данъцитѣ, особено на косвенитѣ, не виждатъ своитѣ грабители. По-разпространенъ по пространство е този способъ затуй, защото тъй нареченитѣ християнски народи не се задоволяватъ да грабятъ само своитѣ, но грабятъ подъ различни най-чудновати предлози, най-често подъ предлогъ за разпространението на християнството, грабятъ всички онѣзи чужди народи, у които има какво да се граби. А по време този способъ е по-разпространенъ отколкото преди поради устройството на

заемитѣ, обществени и държавни: ограбватъ се не само сега живушитѣ, но и бждашитѣ поколѣния. По-траенъ пѣкъ стана този способъ съ това, че главнитѣ грабители се считатъ свещени особи, и хората не се решаватъ да имъ противодействуватъ. Достатъчно е само главниятъ грабителъ да се помаже съ масло, и той може вече спокойно да граби когото и колкото си иска. Така, едно време въ Русия, за опитъ азъ слагахъ да царуватъ една следъ друга най-отвратителни жени, глупави, безграмотни, развратни и нѣмаци, споредъ самитѣ тѣхни закони, никакви права, а последната бѣ не само развратница, но и престѣпница, която уби мъжа си и наследника. И хората, само защото тя е помазана, не ѝ разкъсаха ноздритѣ и не ѝ биха съ камшици, както правѣха съ всички мъжеубийци, но въ продължение на 30 години робски ѝ се подчиняваха като предоставяха на нея и нейнитѣ безбройни любовници да грабятъ не само имуществото, но и свободата на хората. Тѣй че, въ наше време грабежитѣ сж явни, т. е. отнемането силомъ на кесията, конетѣ, дрехитѣ едва ли съставя една милионна частъ отъ всички онѣзи законни грабежи, които се вършатъ постоянно отъ хората, имащи възможность да ги правятъ. Въ наше време грабежитѣ сж беззнака-зани, скрити и, въобще, между хората се е установила такава готовность за грабежъ, че главната цель на живота на всички почти хора е грабежа, намаляващъ понѣкога само поради борбата на грабителитѣ помежду имъ.

— Е, нѣма какво да се каже, това е хубаво— казалъ Велзевулъ. — Ами убийствата? Кой за-
вежда убийствата?

— Азъ, — отговорилъ, излизайки отъ навалицата, единъ кърваво-червенъ дяволъ съ стърчащи на-
вънъ голѣми зъби, съ остри рога и повдигната
нагоре дебела, неподвижна опашка.

— Какъ ти карашъ да ставатъ убийци учени-
цитѣ на онзи, който каза: не отврѣщай на злото
съ зло, обичай враговетѣ. Какъ правишъ ти тѣзи
хора убийци.

— Това правимъ ние по стария начинъ, — отго-
ворилъ червениятъ дяволъ съ оглушителенъ, гърмящъ
гласъ, — като възбуждаме у хората користъ, раздраз-
нителностъ, ненавистъ, отмѣстителностъ, гордостъ
и пакъ по стария начинъ внушаваме на учителитѣ
на хората, че най-доброто средство да се отучатъ
хората отъ убийството се състои въ това, щото са-
митѣ учители да убиватъ публично онѣзи, които сж
извършили убийство. Този способъ не ни дава тол-
кова много убийци, но ги подготвя за насъ. А по-
голѣмо количество убийци ни е давало и ни дава
новото учение за непогрѣшимостъта на църквата, за
християнския бракъ и за християнското равенство.
Учението за непогрѣшимостъта на църквата ни да-
ваше отначало най-голѣмото число убийци. Хората,
които се бѣха признали за членове на непогрѣши-
мата църква, считаха, че да се позволи на лъжливи
тълкуватели на учението да развращаватъ хората,
е престѣпление, и затова убиването на такива хора

е угодно Богу дѣло: и тѣ убиваха цѣли населенія и наказваха съ смъртъ и изгаряха съ стотици хиляди хора. При туй, смѣшно е това, че тѣзи които наказваха и горѣха хората, които сж започнали да разбиратъ истинското учение, считаха, че тѣзи най-опасни за насъ хора сж наши слуги, т. е. слуги на дяволитѣ. А самитѣ тѣзи, които наказваха и горѣха на кладитѣ, които бѣха наистина наши покорни слуги, считаха себе си за святи изпълнители на волята Божия. Така бѣше въ по-старо време; а въ сегашно време много голѣмо число убийци ни дава учението за християнския бракъ и за християнското равенство. Учението за брака ни дава отъ една страна: убийства на съпрузи единъ другъ и отъ друга страна: на деца отъ майкитѣ имъ. Мжжетѣ и женитѣ се убиватъ едни други, когато ги стѣсняватъ нѣкои изисквания на закона и обичая на църковния бракъ. А майкитѣ убиватъ децата си най-често тогава, когато съединяванията, отъ които сж произлѣзли децата, не се признаватъ за бракове. Такива убийства се извършватъ постоянно и равномерно. А убийствата, които сж произлѣзли отъ християнското учение за равенство се извършватъ периодически, но затова пѣкъ, когато ставатъ, тѣ биватъ винаги въ много голѣмо количество. Споредъ това учение на хората се внушава, че тѣ всички сж равни предъ закона. Обаче ограбенитѣ хора чувствуватъ, че това не е истина. Тѣ виждатъ, че това равенство предъ законитѣ се състои само въ това, че на грабителитѣ е изгодно да продължаватъ да грабятъ, а на

гѣхъ това е неудобно да го правятъ, и тѣ се възмушаватъ и нападатъ своитѣ грабители. И тогава се започватъ взаимни убийства, които ни даватъ понѣкога десетки хиляди убийци наведнажъ.

— Ами убийствата на война? Какъ довеждате вие до тѣхъ ученицитѣ на оногова, който признаваше хората за синове на единъ Баща и заповѣдваше да се обичатъ враговетѣ?

Червениятъ дяволъ се озжбилъ, изпусналъ отъ устата си една струя отъ огънь и димъ и радостно се ударилъ по гърба съ дебелината си опашка.

— Ние правимъ така: внушаваме на всѣки народъ, че той е най-добриятъ отъ всички на свѣта, „Deutschland über alles“,*) Франция, Англия, Русия — „über alles“, и че този народъ трѣбва да властвува надъ всички други. И понеже на всички народи ние внушаваме това сжщото, то тѣ постоянно чувствувайки се въ опасностъ отъ своитѣ съседи, винаги се готвятъ за защита и се озлобяватъ единъ противъ други. А колко повече се готви за защита една страна и се озлобява поради това къмъ своитѣ съседи, толкова повече се готвятъ за защита и всички останали и се озлобяватъ едни противъ други. Тѣй че сега всички хора, които сж приели учението на оногова, който ни нарече убийци, всички сж постоянно и преимуществено заети съ приготвление за убийство и съ самитѣ убийства.

*) Германия е надъ всички,

— Ето това е остроумно, — казалъ Велзевулъ, следъ дълго мълчание. — Но какъ свободнитѣ отъ измама учени хора не сж видѣли, че църквата е извратила учението, и не сж го възстановили?

— А тѣ не могатъ да направятъ това, — казалъ съ самоувѣренъ гласъ, като излѣзълъ напредъ матовочеренъ дяволъ съ мантия, съ плоско полегато чело, безмускулни членове и разперени голѣми уши.

— Защо? — попиталъ строго Велзевулъ, недо-
воленъ отъ самоувѣрения тонъ на дявола съ мантията.

Безъ да се смущава отъ кръсъка на Велзевула, дяволътъ съ мантията, безъ да бърза, спокойно седналъ, не съ подвити крака като другитѣ, а по турски, като кръстосалъ безмускулнитѣ си крака и започналъ да говори безъ запъване, съ тихъ размѣренъ гласъ:

— Тѣ не могатъ да правятъ това затуй, защото азъ постоянно отвличамъ вниманието имъ отъ онова, което тѣ могатъ и което трѣбва да знаятъ, и го насочвамъ къмъ онова, което не имъ е нужно да знаятъ и никога не ще узнаятъ.

— А какъ направи ти това?

— Азъ съмъ го правилъ и го правя различно споредъ времето, — отговорилъ дяволътъ съ мантията. — Едно време внушавахъ на хората, че най-важно за тѣхъ е да знаятъ подробности за отношението между лицата на тройцата, за произхождението на Христа, за неговото естество, за свойствата на Бога и т. н. И тѣ много и надълго раз-

сждаваха, доказваха, спорѣха и се сърдѣха. И тѣзи разсждения толкова ги занимаваха, че тѣ съвсемъ не мислѣха за това, какъ трѣбва да живѣятъ. И като не мислѣха какъ трѣбва да живѣятъ, тѣмъ бѣше и ненужно да знаятъ това, което имъ е говорилъ тѣхниятъ учителъ за живота.

По-после, когато тѣ вече толкова се убъркаха въ тѣзи разсждения, че сами престанаха да разбиратъ туй, което приказватъ, азъ внушихъ на едни, че най-важното за тѣхъ е да изучатъ и разяснятъ всичко онова, което е писалъ единъ човѣкъ на име Аристотелъ, който е живѣлъ преди хиляда години въ Гърция; на други внушихъ, че най-важното за тѣхъ е да намѣрятъ камѣкъ, чрезъ който да може да се прави злато, и такъвъ еликсиръ, който да излѣкува хората отъ всички болести и да ги направи безсмъртни. И най-умнитѣ и ученитѣ между тѣхъ насочваха всичкитѣ си умствени сили къмъ това.

А на онѣзи, които не се интересуваха отъ това, азъ внушихъ, че най-важно е да знаятъ дали земята се върти около слънцето, или слънцето около земята. И когато тѣ узнаха, че земята се върти, а не слънцето, и опредѣлиха колко милиона клм. има между слънцето и земята, бѣха много радостни и оттогава още по-усърдно изучаватъ и досега разстоянието до звездитѣ, макаръ и да знаятъ, че край на тѣзи разстояния нѣма и не може да има. и че самиятъ брой на звездитѣ е безкраенъ

и че съвсемъ не имъ е нужно да знаятъ какъ сж произлѣзли всички животни, всички червеи, растения и безкрайно малки животинки. И макаръ че това не имъ е сжщо тъй потрѣбно да го знаятъ, и да имъ е съвършено ясно, че това не е възможно да се знае, понеже животнигѣ сж сжщо тъй безброй много както и звездитѣ, тѣ върху такива и подобни на тѣзи явления на материалния свѣтъ насочватъ всичкитѣ умствени сили и много се очудватъ, че колкото повече узнаватъ онова, което не имъ е нужно да знаятъ, толкозъ повече неузнато остава. И макаръ да е очевидно, че паралелно съ тѣхнитѣ изследвания, областта на онова, което имъ остава да изучатъ, става все по-широка и по широка, предметитѣ на изследване по-сложни и по-сложни, а самитѣ придобити знания все по-неприложими въ живота, това никакъ не ги смушава и тѣ, напълно увѣрени въ важноста на своитѣ занятия, продължаватъ да изследватъ, проповѣдватъ, пишатъ, печататъ и превеждатъ отъ единъ езикъ на другъ всички свои, въ по голѣмата си частъ за нищо непотрѣбни изследвания и разсждения, а ако понѣкога сж потрѣбни, то се използватъ само за удоволствие на меншенството на богатитѣ и за влошаване положението на болшинството на беднитѣ.

А за да не се досѣтятъ никога, че едничкото нужно за тѣхъ е установяването законитѣ на живота, което е посочено въ учението на Христа, азъ имъ внушавамъ, че законитѣ на духовния животъ

тѣ не могатъ да знаятъ и че всѣко религиозно учение, въ това число и учението на Христа, е заблуждение и суетвѣрие, а че тѣ могатъ да узнаятъ какъ трѣбва да живѣятъ, отъ измислената отъ мене наука, наречена социология и състояща се въ изучаване това, какъ различно лошо сж живѣли предишнитѣ хора. Тѣй че, вмѣсто да се постараятъ сами, споредъ учението на Христа, да живѣятъ по-добре, тѣ мислятъ, че трѣбва само да изучатъ живота на предишнитѣ хора и че тѣ отъ това изучаване ще изведатъ общи закони на живота, и че за да живѣятъ добре, нужно имъ е само да се съобразяватъ въ своя животъ съ тѣзи измислени отъ тѣхъ закони.

А за да ги укрепя още повече въ измамата, азъ имъ внушавамъ нѣщо подобно на учението на църквата, а именно, че сжществува известна приемственостъ въ знанията, която се нарича наука, и че утвържденията на тази наука сж сжщо тѣй непогрѣшими, както и утвържденията на църквата.

А щомъ тѣзи, които се считатъ дейци въ науката, се увѣрятъ въ своята непогрѣшимостъ, тѣ естествено провъзгласяватъ за несъмнена истина не само ненужни, но и най-нелепи глупости, отъ които тѣ вече не могатъ да се отрекатъ, щомъ сж ги казали веднажъ.

Ето, затова азъ казвамъ, че докато имъ внушавамъ уважение и раболепие къмъ тази наука, която съмъ измислилъ за тѣхъ, тѣ никога нѣма да разбератъ онова учение, което едва не ни погуби.

Много хубаво! Благодаря, — казалъ Велзевулъ, и лицето му свѣтнало. Вие заслужавате награда, и азъ достойно ще ви наградя.

— А насъ, вие забравихте! — закрещѣли въ нѣколко гласа останалитѣ малки, голѣми, кривокраки, дебели и сухи дяволи.

— Вие какво правите? — попиталъ Велзевулъ.

— Азъ съмъ дявола на техническитѣ усъвършенствования!

— Азъ на раздѣлението на труда!

— Азъ на пжтнитѣ съобщения!

— Азъ на книгопечатането!

— Азъ на изкуството!

— Азъ на медицината!

— Азъ на културата!

— Азъ на възпитанието!

— Азъ на изправлението на хората!

— Азъ на опояването!

— Азъ на благотворителността!

— Азъ на социализма!

— Азъ на феминизма! — закрещѣли всички наведнажъ — натрупвайки се предъ лицето на Велзевула.

— Говорете по редъ и кратко, — закрещѣлъ Велзевулъ. — Ти, — обърналъ се той къмъ дявола на техническитѣ усъвършенствования. — Ти какво правишъ?

— Азъ внушавамъ на хората, че колкото повече предмети направятъ и колкото по-бърже

ги направятъ, толкова по-добре е за тѣхъ. И хората, като погубватъ своя животъ за произвеждане предмети, правятъ такива все по-много и по-много, макаръ че тѣзи предмети не сж нуждни за онѣзи, които заставляватъ другитѣ да ги правятъ, и не сж достъпни за онѣзи, които ги произвеждатъ.

— Хубаво! Е, ами ти? — обърналъ се Велзевулъ къмъ дявола на раздѣлението на труда.

— Азъ внушавамъ на хората, че понеже вешитѣ се правятъ по-лесно съ машини, отколкото съ хора, трѣбва хората да се преобърнатъ въ машини, и тѣ правятъ това, и хората превърнати въ машини ненавиждатъ онѣзи, които сж направили това съ тѣхъ.

— И това е хубаво! Ти? — обърналъ се Велзевулъ къмъ дявола на пжтнитѣ съобщения.

— Азъ внушавамъ на хората, че за тѣхното благо е нужно колкото е възможно по скоро да преминаватъ отъ едно мѣсто на друго. И хората вмѣсто да подобряватъ своя животъ, всѣки на мѣстото си, прекарватъ го повече въ пжтуване отъ мѣсто на мѣсто. Много се гордѣятъ съ това, че могатъ да преминаватъ 100 клм. въ часъ и повече.

Велзевулъ похвалилъ и това.

Излѣзълъ напредъ дяволътъ на книгопечатането. Неговата работа, както той обяснилъ, се състояла въ това, че колкото е възможно на по го-

лѣмо число хора да се съобщатъ всички онѣзи гадости и глупости, които се вършатъ и пишатъ на свѣта.

Дяволътъ на изкуството съобщилъ, че той, подъ вида на утѣха и възбуждане на възвишени чувства на хората, гали тѣхнитѣ пороци, като ги изобразява въ привлекателенъ видъ.

Дяволътъ на медицината обяснилъ, че неговата работа се състои въ това, да внушава на хората, че най-нужната работа за тѣхъ е грижата за своето тѣло, а понеже грижата за своето тѣло нѣма край, то хората, които се грижатъ съ помощта на медицината за своето тѣло, забравятъ не само за живота на другитѣ хора, но и за своя собственъ животъ.

Дяволътъ на културата обяснилъ, че внушава на хората, че ползуването отъ всички ония дѣла, които се ръководятъ отъ дяволитѣ на техническитѣ усъвършенствувания, раздѣлението на труда, пжтнитѣ съобщения, книгопечатането, изкуството, медицината, е нѣщо като добродѣтель, и че човѣкъ, който се ползува отъ всичко това, може да бжде напълно доволенъ отъ себе си и да не се стреми да става по-добъръ.

Дяволътъ на възпитанието обяснилъ, че той внушава на хората, че могатъ, живѣйки лошо и даже незнаейки въ какво се състои добрия животъ, да учатъ децата на добъръ животъ,

Дяволътъ на изправлението на хората обяснилъ, че той учи хората, че тѣ могатъ бидейки сами порочни, да поправятъ порочнитѣ хора.

Дяволътъ на опояването казалъ, че той учи хората вмѣсто да се избавятъ отъ страданията причинени отъ лошия животъ, стараяйки се да живѣятъ по добре, ще бжде по-добре да се забравятъ подъ влиянието на опояването съ вино, опиумъ, тютюнъ, морфий.

Дяволътъ на благотворителността казалъ, че той, внушавайки на хората, че като грабятъ жълтици, а даватъ на ограбенитѣ стотинки, сж добродетелни и не се нуждаятъ отъ усъвършенствуване, — той ги прави недостъпни за доброто.

Дяволътъ на социализма се похвалилъ съ това, че той въ името на най-висшето обществено устройство на живота на хората, възбужда вражда между съсловията.

Дяволътъ на фенимизма се похвалилъ, че за още по-съвършенното устройство на живота, той, освенъ враждата между съсловията, възбужда още и вражда между половетѣ.

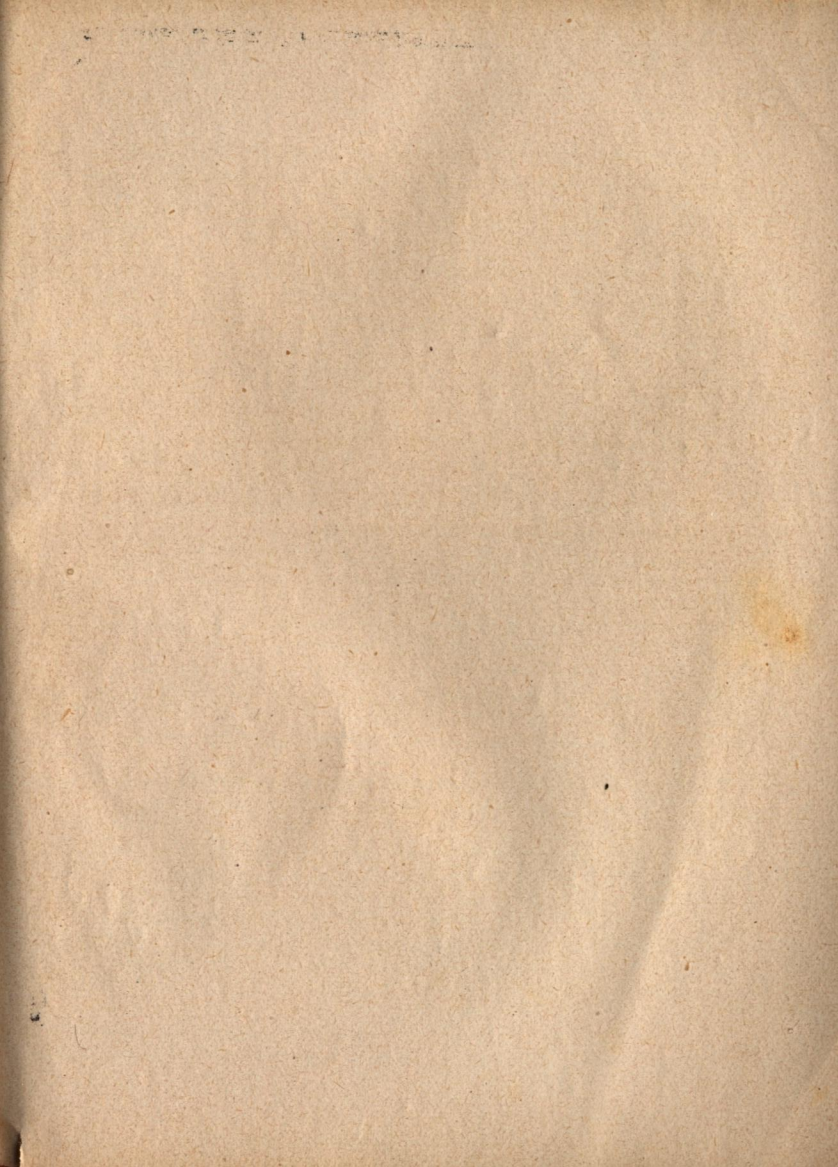
— Азъ съмъ комфортъ! Азъ съмъ мода! — пишѣли и крѣщѣли други дяволи, като допѣлзвали до Велзевула.

— Нима вие мислите, че азъ съмъ толкова старъ и глупавъ, да не разбирамъ, че щомъ ученieto за живота стане лъжливо, то всичко, което може да ни бжде вредно, става полезно за насъ, закрѣщѣлъ Велзевулъ и громко се разсмѣлъ. —

Стига! Благодаря на всички, — и като плъснал съ криле, той скочилъ на крака. Дяволитѣ наобиколили Велзевула. На единия край на веригата отъ дяволи стоялъ дяволътъ съ пелерината — изобретателътъ на църквата, а на другия край дяволътъ съ мантията — изобретателъ на науката. Тѣзи дяволи си подали ржце и кржгътъ се затворилъ.

И всички дяволи съ смѣхъ, бой, свиркане и подвикване започнали махайки ч потупвайки съ опашки да се въртятъ и да играятъ около Велзевула. А Велзевулъ, като разтворилъ криле и плъскайки съ тѣхъ, играялъ по средата вдигайки високо крака. А отъ горе се чували писъци, плачъ, въздишки и скърцане на зжби.

КНИЖКИ ЗА НАРОДА

отъ Л. Н. ТОЛСТОЙ

1. Приказка за Иванъ Ахмака	3—
2. Двама старци (приказка)	3—
3. Кръстникътъ	3—
4. Пропустнешъ ли веднажъ огъня, не можешъ го
угаси (приказка)	3—
5. Детска мъдростъ	4—
6. Дето има любовъ, тамъ е и Богъ — Трудъ, смъртъ
и болестъ. — Разкаяниятъ грешникъ (приказки)	3—
7. Много ли земя трѣбва на човѣка? — Зърно кол-
кото кокошо яйце. — Какъ дяволчето си изку-
пило коматчето хлѣбъ (разкази)	3—
8. Карма (приказка) — Това си ти (легенда). — Аси-
рийскитъ царь Асархадонъ (приказка)	3—
9. Съ какво живѣять хората	3—
10. Трима сина. — Двама братя и злато. — Три въ-
проса. — Три притчи. — Лъжливитъ знания.	3—
11. Богъ вижда правдата. — Свещица	3—
12. Сестри — Скъпо струва (разкази по Мопасана)	2—
13. Божеско и човѣшко.	4—
14. Първиятъ спиртоваръ и Отъ нея сж всички каче-
ства (комедии).	4—
15. Защо се опояватъ хората? Богу или Мамону?	3—
16. Отецъ Василий. — Безвърѣникъ — Петъръ Хлѣ-
барътъ (разкази)	4—
17. Молитва. — Работникъ Емелянъ и барабанъ —
Илиясъ (разкази).	3—
18. Ягоди. — Голѣмага кола на небето. — Безъ да
искамеъ. — Камъни (легенда). — Момиченцата
по-умни отъ старитъ (разкази)	3—
19. Трима отшелници. — Младиятъ царь — Разговоръ
между празни хора (разкази)	3—

Пълниятъ каталогъ на издаденитъ книги се изпраща
безплатно при поискване отъ Книгоиздателството
„ВЪЗРАЖДАНЕ“ — София.

15234